

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
BANKA E SHQIPËRISË
KËSHILLI MBIKËQYRËS

VENDIM

NR. 38, DATË 02.08.2017

PËR

MIRATIMIN E STRATEGJISË SË POLITIKËS
MAKROPRUDENCIALE

Në bazë dhe për zbatim të nenit 3, paragrafëve 2, 3, 4, shkronjave "c" e "dh", dhe 5, të nenit 43, shkronja "g" të ligjit nr. 8269, datë 23.12.1997 "Për Bankën e Shqipërisë", i ndryshuar; dhe të nenit 66/1 të ligjit nr. 9662, datë 18.12.2006, i ndryshuar, me propozim të Departamentit të Stabilitetit Financiar, Këshilli Mbikëqyrës i Bankës së Shqipërisë,

VENDOSI:

1. Të miratojë "Strategjinë e Politikës Makroprudenciale", sipas tekstit bashkëlidhur këtij vendimi.
2. Ngarkohet Departamenti i Stabilitetit Financiar dhe strukturat e tjera të Bankës së Shqipërisë me ndjekjen e zbatimit të këtij vendimi.
3. Ngarkohet Kabineti i Guvernatorit për publikimin e këtij dokumenti.

Ky vendim hyn në fuqi menjëherë.

SEKRETARI

KRYETARI

ELVIS ÇIBUKU

GENT SEJKO

STRATEGJIA E POLITIKËS MAKROPRUDENCIALE

Pas krizës financiare globale të vitit 2008, është theksuar rëndësia e politikave makroprudenciale në parandalimin e rreziqeve sistemike dhe, si rezultat, në ruajtjen e stabilitetit financiar. Përvoja ndërkombëtare e deritanishme, tregon rolin parësor që luan banka qendrore në zbatimin e këtyre politikave, për shkak të sinergjive që krijohen mbështetur në funksionet që kryen dhe shkallën e lartë të pavarësisë me të cilën vepron. Ky dokument synon të tregojë rolin që ka dhe mënyrën se si vepron Banka e Shqipërisë, për ushtrimin e politikës makroprudenciale me qëllim rritjen e kontributit në ruajtjen e stabilitetit financiar. Në dokument tregohen objektivat dhe instrumentet e politikës makroprudenciale si edhe mënyra e organizimit të Bankës së Shqipërisë për ushtrimin, komunikimin, vlerësimin dhe bashkëpunimin në kuadër të ushtrimit të kësaj politike. Dokumenti është orientues dhe mund të ndryshojë në varësi të përcaktimeve ligjore, të zhvillimeve në sektorin bankar dhe sistemin financiar vendas, si edhe të ndryshimeve të standardeve përkatëse ndërkombëtare.

A. MBËSHTETJA LIGJORE PËR ROLIN E BANKËS SË SHQIPËRISË NË USHTRIMIN E POLITIKËS MAKROPRUDENCIALE

- (1) Kuadri ligjor¹ e përcakton Bankën e Shqipërisë si një bankë qendrore, e cila njëherazi ushtron politikën monetare, vepron si autoritet mbikëqyrës, rregullator dhe i ndërhyrjes së jashtëzakonshme për bankat që veprojnë në vend, nxit funksionimin e sistemeve të pagesave, dhe përcakton rregulla për parandalimin dhe administrimin e rrezikut sistematik². Gjithashtu, në ligj³ parashikohet pjesëmarrja e Bankës së Shqipërisë në Grupin Këshillimor të Stabilitetit Financiar (GKSF), i cili e ka fokusuar veprimtarinë e tij në parandalimin dhe administrimin e rrezikut sistematik⁴ në sistemin financiar. Tek ky i fundit, sektori bankar ka një peshë mbizotëruese. Mbështetur në tërësinë e funksioneve sipas përcaktimeve ligjore dhe nënligjore, si edhe në peshën që zë sektori bankar në veprimtarinë e përgjithshme të sistemit financiar, vlerësohet se Banka e Shqipërisë gëzon të drejtat dhe fuqitë e mjaftueshme për të ushtruar politikën makroprudenciale.
- (2) Ligji organik dhe dispozitat mbështetëse në ligjet e tjera, përcaktojnë të drejtën e Bankës së Shqipërisë për t'i ushtruar funksionet e saj në mënyrë të pavarur, me qëllim që objektivat e institucionit të përmbushen me efektivitet. Të njëjtin parim Banka e Shqipërisë do ta zbatojë edhe për ushtrimin e politikës makroprudenciale, duke njohur njëherazi rëndësinë

¹ Funksionet kryesore të Bankës së Shqipërisë përcaktohen kryesisht nga ligji nr. 8269, datë 23.12.1997 "Për Bankën e Shqipërisë", i ndryshuar (më tej, ligji organik), ligji nr. 9662, datë 18.12.2006 "Për bankat në Republikën e Shqipërisë", i ndryshuar (më tej, ligji për bankat) dhe ligji nr. 133/2016, datë 22.12.2016 "Për rimëkëmbjen dhe ndërhyrjen e jashtëzakonshme në banka, në Republikën e Shqipërisë".

² Ligji për bankat, neni 66/1.

³ Ligji nr. 9572, datë 03.07.2006 "Për Autoritetin e Mbikëqyrjes Financiare", i ndryshuar, neni 30.

⁴ Anetarët e GKSF-së kanë nënshkruar Memorandumin e Mirëkuptimit të datës 10.03.2014.

që ka bashkëpunimi me autoritete të tjera për zbutjen e rreziqeve sistemike dhe ruajtjen e stabilitetit financiar.

B. QËLLIMI I STRATEGJISË SË POLITIKËS MAKROPRUDENCIALE

- (3) Strategjia e politikës makroprudenciale ka si qëllim kryesor të ofrojë një kuadër operacional të përgjithshëm për zbatimin e politikës makroprudenciale. Më konkretisht, kjo strategji synon:
- a) të lidhë objektivin final të politikës makroprudenciale me objektivat e ndërmjetëm dhe instrumentet makroprudenciale;
 - b) të përcaktojë një kuadër bazë për zbatimin e instrumenteve makroprudenciale, duke përfshirë treguesit që ndjekin ecurinë e rreziqeve sistemike, dhe të orientojë vendimet lidhur me zbatimin, çaktivizimin ose kalibrimin e instrumenteve makroprudenciale përgjatë kohës;
 - c) të shpjegojë procesin e vendimmarrjes në Bankën e Shqipërisë, të koordinimit ndërinstytucional dhe të komunikimit në publik, mbi politikën makroprudenciale.

C. PËRCAKTIME

Politika makroprudenciale

- (4) Politika makroprudenciale i kushtohet analizës dhe vlerësimit të rrezikut sistematik, si edhe përfshin zbatimin e masave, kryesisht me natyrë prudenciale, për zbutjen e tij. Politika makroprudenciale kontribuon në ruajtjen e stabilitetit financiar në dy drejtime: a) duke vepruar për parandalimin e akumulimit të rreziqeve në sistemin financiar, dhe b) duke forcuar rezistencën e sistemit financiar.

Stabiliteti financiar

- (5) Stabiliteti financiar përfaqëson aftësinë e sistemit financiar, ku përfshihen institucionet, tregjet dhe infrastruktura përkatëse, për të kryer me eficiencë funksionet e tij, jo vetëm në kushte normale por edhe në situata ekonomike më të pafavorshme. Stabiliteti financiar është një kusht i nevojshëm për sistemin financiar që ai të jetë i aftë të kreditojë ekonominë reale dhe të mbështesë rritjen e qëndrueshme ekonomike.

Rreziku sistematik

- (6) Rreziku sistematik përfaqëson mundësinë e çrregullimeve në sistemin financiar, që mund të çojnë në pasoja negative serioze për funksionimin e sistemit financiar dhe të ekonomisë reale. Rreziku sistematik mund të shfaqet në dimensionin ciklik dhe në atë strukturor.

- (7) Dimensioni ciklik i rrezikut sistemik buron nga prirja e institucioneve financiare për të marrë përsipër më shumë rrezik në periudha të rritjes ekonomike, dhe për t'u shfaqur tepër të tërhequr gjatë periudhave të rënies ekonomike. Kështu, në fazën rritëse të ciklit ekonomik bankat prirën të ekspozohen ndaj rreziqeve të ngjashme të kreditit dhe të likuiditetit, shpesh mbështetur mbi zgjerimin e mospërputhjeve në afatet e maturimit mes aktiveve dhe detyrimeve në bilancin e tyre. Gjatë fazës rënëse të ciklit ekonomik, bankat prirën të zvogëlojnë bilancet e tyre përmes shitjes së ekspozimeve të ngjashme ose ndalimit të kreditimit⁵. Të gjitha këto, shoqërohen me zhvillime financiare të paqëndrueshme gjatë fazës zgjeruese të ciklit ekonomik të cilat më pas, gjatë rënies së tij, mund të sjellin shitje të nxituar të aktiveve dhe rënie të fortë të çmimit të tyre, dobësim të bilanceve, stres të situatës së financimit dhe tkurrje të kreditimit.
- (8) Dimensioni strukturor i rrezikut sistemik buron nga shtrirja e rrezikut në pjesët e sistemit financiar. Ai shfaqet në rastet kur institucionet financiare janë aq të mëdha ose aq të ndërlidhura saqë kur ato preken nga një zhvillim i pafavorshëm ekonomik ose financiar, lokal ose ndërkufitar, pasojat mund të kërcënojnë stabilitetin e të gjithë sistemit financiar. Forma të kësaj ndërlidhjeje janë ekspozimi i bankave tek njëra-tjetra, i drejtpërdrejtë ose i tërthortë. Bankat apo institucionet e tjera financiare me rëndësi sistemike, si edhe infrastruktura mbështetëse financiare, janë përcaktuese në këtë dimension të rrezikut sistemik.

D. OBJEKTIVI FINAL DHE OBJEKTIVAT E NDËRMJETËM TË POLITIKËS MAKROPRUDENCIALE

- (9) Sistemi financiar kryen disa funksione kryesore në ekonomi siç janë ndërmjetësimi i kursimeve në investime, mundësimi i realizimit të pagesave dhe administrimi i rreziqeve. Çdo dështim i sistemit financiar për të kryer këto funksione, rezulton me kosto të larta për operatorët ekonomikë. Për këtë arsye, **objektivi final** i politikës makroprudenciale është të ndihmojë në sigurimin e stabilitetit të të gjithë sistemit financiar, përmes parandalimit dhe zbutjes së rreziqeve sistemike dhe forcimit të rezistencës së sistemit financiar. Në vijim, kjo siguron që kontributi i sistemit financiar në rritjen ekonomike të jetë i qëndrueshëm.
- (10) Duke qenë se rreziku sistemik mund të shfaqet në disa forma, politika makroprudenciale përmban **objektiva të ndërmjetëm** të cilët Banka e Shqipërisë i përzgjedh sipas rekomandimit të Bordit Evropian të Rrezikut Sistemik (BERRS)⁶ dhe vlefshmërisë së tyre për karakteristikat e sistemit financiar në Shqipëri. Këta objektiva, të cilët mund të ndryshojnë në

⁵ Në këtë dokument, termat 'kredi' dhe 'hua', si edhe ata të rrjedhur prej tyre, kanë të njëjtin kuptim dhe përdoren si zëvendësues të njëri-tjetrit

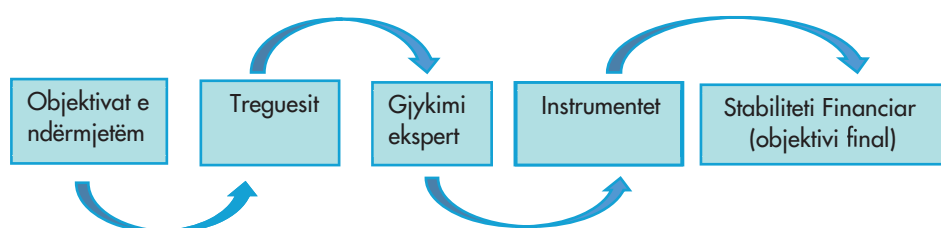
⁶ ESRB/2013/1.

varësi të zhvillimeve në sistemin financiar shqiptar dhe në standardet ndërkombëtare, janë:

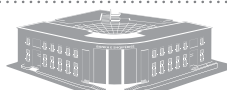
- a) të zbusë dhe të parandalojë rritjen e tepërt të kreditimit dhe të borxhmarrjes. Rritja e tepërt e kredisë është identifikuar si një faktor përcaktues në krizat financiare, ku financimi i saj nëpërmjet huamarrjes së paqëndrueshme shërben si një element përforcues;
- b) të zbusë dhe të parandalojë mospërputhjet e tepërta në maturime dhe mungesën e likuiditetit në treg. Mbështetja në financimin afatshkurtër dhe të paqëndrueshëm, mund të çojë në nevojën për shitje të nxituar të aktiveve, mungesë të likuiditetit në treg dhe përhapje të rrezikut mes institucioneve financiare;
- c) të kufizojë përqendrimet e drejtpërdrejta dhe të tërthorta të ekspozimeve. Përqendrimet në ekspozim rrisin ndjeshmërinë e sistemit financiar ndaj goditjeve, si nëpërmjet ndikimit në bilanc ashtu edhe nëpërmjet shitjes së nxituar të aktiveve dhe përhapjes së rrezikut mes institucioneve;
- d) të kufizojë sipërmarrjen e tepërt të rrezikut nga institucionet financiare me rëndësi sistemike. Kjo nënkupton forcimin e rezistencës së institucioneve financiare me rëndësi sistemike.
- e) të kontribuojë në ruajtjen e qëndrueshmërisë së infrastrukturës financiare. Kjo lidhet me proceset dhe instrumentet që mund të zbatohen për uljen e rrezikut të kreditit, të likuiditetit dhe atij operacional, në sistemet e pagesave dhe të shlyerjeve.

Figura 1: Strategjia e politikës makroprudenciale

Burimi: Bordi Evropian i Rrezikut Sistemik.

(11) **Fokusi** i politikës makroprudenciale të Bankës së Shqipërisë do të jetë sektori bankar, duke konsideruar peshën e tij mbizotëruese në sistemin financiar. Paralelisht, në bashkëpunim me agjencitë e tjera rregullative të segmenteve të tjera të sistemit financiar, Banka e Shqipërisë do të monitorojë zhvillimet edhe në ato tregje, me qëllim vlerësimin e kontributit të tyre në rrezikun sistemik.

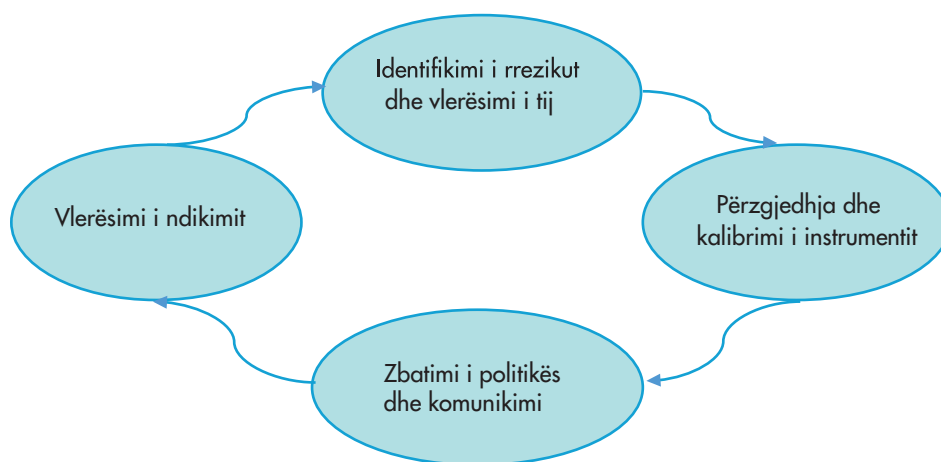
E. CIKLI I POLITIKËS MAKROPRUDENCIALE DHE PROCESI I VENDIMMARRJES

(12) Banka e Shqipërisë ushtron politikën makroprudenciale, sipas një cikli që përbëhet nga këto faza:

- a) identifikimi i rrezikut dhe vlerësimi i tij;
- b) përzgjedhja dhe kalibrimi i instrumenteve;
- c) zbatimi i politikës dhe komunikimi;
- d) vlerësimi i ndikimit.

(13) Për vlerësimin e rreziqeve dhe të qëndrueshmërisë së sistemit financiar, Banka e Shqipërisë analizon rregullisht treguesit e sektorit bankar dhe funksionimin e përgjithshëm të sistemit financiar, e ndihmuar nga ndërtimi i sistemeve të paralajmërimit të hershëm. Analiza mundëson identifikimin dhe vlerësimin e rreziqeve sistemike, me mbështetjen e ushtrimeve të provës së rezistencës dhe gjykimit të ekspertëve. Ushtrimet e provës së rezistencës, synojnë të provojnë kapacitetin e sektorit bankar për të përthithur humbjet që rezultojnë prej materializimit të ngjarjeve të pafavorshme ekstreme, por të mundshme, në kuadrin makroekonomik dhe tregjet financiare. Gjithashtu, Banka e Shqipërisë zhvillon intervista dhe vrojtme me pjesëmarrës të tregut financiar, dhe këto ndihmojnë në procesin e identifikimit të dobësive në strukturën dhe funksionimin e sistemit financiar, të cilat mund të çojnë në paqëndrueshmëri sistemike. Rezultatet dhe vlerësimet e analizës së mësipërme, publikohen në Raportin e Stabilitetit Financiar dhe zhvillohen në analiza të tjera të brendshme.

Figura 2: Cikli i politikës makroprudenciale

Burimi: Bordi Evropian i Rrezikut Sistemik.

(14) Banka e Shqipërisë i monitoron zhvillimet në rrezikun sistemik, duke përdorur metodologji dhe tregues që ndihmojnë në vlerësimin e burimeve të rrezikut dhe evidentojnë nevojën për marrjen e masave makroprudenciale. Një listë indikative e treguesve për vlerësimin e rreziqeve, që iu bashkëngjiten objektivave të ndërmjetëm paraqitet në Tabelën 1. Kjo listë treguesish mund të zgjerohet për të reflektuar zhvillimet në sistemin financiar dhe nevojat e politikës makroprudenciale. Gjithashtu, tregues të ndryshëm mund të kombinohen për të marrë informacionin e nevojshëm në mënyrë më të plotë.

Tabela 1: Treguesit e mundshëm për objektivat e ndërmjetëm

Objektivi i ndërmjetëm	Treguesi
Zbutja dhe parandalimi i rritjes së shpejtë të kreditimit dhe të borxhmarrjes	Rritja vjetore e vëllimit të kredisë; Nivelet e ngarkesës me borxh të sektorit privat; Raporti "kredi ndaj Prodhimit të Brendshëm Bruto (PBB)" dhe gapi; Zhvillimet në tregun e pasurive të paluajtshme (çmimet e banesave); Treguesit LTV, DTI* Financimi me borxh i bankave; Kapitali dhe mjaftueshmëria e tij; Të tjerë.
Zbutja dhe parandalimi i mospërputhjeve të tepërta në maturime dhe i mungesës së likuiditetit në treg	Raporti "kredi ndaj depozitave"; Struktura e detyrimeve dhe shpërndarja e maturiteteve; Mbështetja në financimin në treg dhe në bankën qendrore; Struktura e aktiveve likuide dhe pesha në totalin e aktiveve; Raporti i mbulimit të likuiditetit; Raporti i financimit të qëndrueshëm neto; Ushtrimi i provës së rezistencës për rrezikun e likuiditetit; Të tjerë.
Kufizimi i përqendrimeve të drejtpërdrejta dhe të tërthorta të ekspozimeve	Përqendrimi i ekspozimeve sipas sektorëve, subjekteve, vendeve, monedhave dhe maturiteteve
Kufizimi i sipërmarrjes së tepërt të rrezikut nga institucionet financiare me rëndësi sistematike	Raporti i aktiveve të bankave ndaj PBB-së; Vëllimi i depozitave; Vëllimi i aktiveve; Pretendime dhe detyrime ndaj institucioneve të tjera financiare; Tregues të tjerë që shfaqin madhësinë, ndërlikueshmërinë, kompleksitetin dhe aktivitetin ndërkufitar të bankave; Të tjerë.
Sigurimi i qëndrueshmërisë së infrastrukturës financiare	Tregues të rezistencës së infrastrukturës financiare ndaj rreziqeve të kreditit, të likuiditetit dhe të operacionalit

* I referohen treguesve: raporti "vlerë e huasë / vlerë e kolateralit" (Loan-To-Value) dhe raporti "vlerë e huasë/vlerë e të ardhurave" (Loan-To-Income), dhe përdoren kryesisht për huadhënien për pasuri të paluajtshme.

(15) Pas identifikimit të rreziqeve sistematike, përzgjidhen instrumentet e nevojshme makroprudenciale dhe punohet për kalibrimin e tyre. Përzgjedhja dhe kalibrimi i çdo instrumenti, duhet të reflektojë shpërndarjen e rrezikut në sistemin financiar, fazën e ciklit financiar dhe

burimin e rrezikut. Në këtë proces ndihmojnë edhe ushtrimet e provës së rezistencës. Në përzgjedhjen dhe kalibrimin e çdo instrumenti, do të ndiqen parimet e mëposhtme:

- *efektiviteti*: ku instrumenti i përzgjedhur duhet të jetë efektiv në uljen e rrezikut (mundësisë së dështimit) dhe në arritjen e objektivave makroprudenciale;
- *eficiencia*: ku objektivat duhet të përmbushen me koston më të ulët të mundshme dhe me efekte anësore (të pasynuara) minimale;
- *proporcionaliteti*: ku detyrimet që përcakton zbatimi i instrumentit ndaj institucioneve/ tregjeve mbi të cilat zbatohet, duhet të reflektojnë kontributin e tyre në rrezikun sistemik;
- *qartësia dhe transparencja*: ku natyra, qëllimi dhe mënyra e zbatimit të instrumentit duhet të jenë të qarta dhe të kuptueshme;
- *përshtatshmëria me karakteristikat e sistemit financiar në Shqipëri*: ku instrumentet makroprudenciale do të orientohen sipas standardeve evropiane dhe do të zbatohen duke konsideruar mjedisin makrofinanciar, strukturën e tregut dhe kuadrin ligjor në vend.

(16) Zbatimi i politikës makroprudenciale lidhet me vendimmarrjen dhe komunikimin për përdorimin e instrumenteve makroprudenciale, e cila mbështetet mbi informacionin e nevojshëm sasior dhe cilësor. Në këtë proces, strukturat përkatëse në Bankën e Shqipërisë analizojnë rreziqet mbështetur në ecurinë dhe nivelet e treguesve përkatës, mënyrën e transmetimit të ndikimit prej instrumentit të përzgjedhur, si edhe përvojën me instrumentet e përdorura. Në këtë fazë vlerësohen edhe çështjet e natyrës ligjore së bashku me ndërveprimin me fusha të tjera të politikave ekonomike, siç janë: me mbikëqyrjen mikroprudenciale, me politikën monetare, me politikën fiskale apo me atë të konkurrencës.

(17) Strukturat e Bankës së Shqipërisë të përfshira në mënyrë më të drejtpërdrejtë dhe sekuenciale në zbatimin e politikës makroprudenciale, do të jenë:

- *Departamenti i Stabilitetit Financiar*: që monitoron treguesit e rrezikut sistemik, zhvillon metodologjitë e vlerësimit të tij dhe të operacionalizimit të instrumenteve makroprudenciale, propozon në Komitetin Këshillimor të Stabilitetit Financiar instrumentin dhe mënyrën e zbatimit, monitoron ndikimin e instrumentit, përgatit raportet dhe analizat për ecurinë e rrezikut sistemik dhe vlerësimin e qëndrueshmërisë së sistemit financiar;
- *Komiteti Këshillimor i Stabilitetit Financiar*: që vlerëson ecurinë e rreziqeve sistematike, përzgjedh instrumentin makroprudencial dhe përcakton mënyrën e zbatimit të tij, monitoron koordinimin e punës për diskutimin brenda institucionit dhe përgatitjen e akteve ligjore ose nënligjore që nevojiten për zbatimin e instrumentit, formulon qëndrimet makroprudenciale për Guvernatorin ose Këshillin Mbikëqyrës në kuadër të rolit të Bankës së Shqipërisë për ruajtjen e stabilitetit financiar;

- *Guvernatori*: që komunikon qëndrimet e Bankës së Shqipërisë për rreziqet sistemike dhe qëndrueshmërinë e stabilitetit financiar, dhe që vendos për zbatimin e instrumentit makroprudencial nëse kjo është e mundur sipas procedurave vendimmarrëse;
- *Këshilli Mbikëqyrës*: që merr në shqyrtim dhe miraton raportet dhe analizat e Bankës së Shqipërisë për vlerësimin e gjendjes së stabilitetit financiar, informohet mbi vlerësimet për mënyrën e zbatimit të politikës makroprudenciale, si edhe miraton aktet e ndryshme nënligjore të nevojshme për zbatimin e instrumenteve përkatëse të politikës makroprudenciale.

(18) Vlerësimi i ndikimit të instrumenteve makroprudenciale të përdorura në parandalimin dhe zbutjen e rreziqeve sistemike, është një veprimtari e vazhdueshme nga strukturat përkatëse në Bankën e Shqipërisë. Ky proces është i nevojshëm për të kuptuar më mirë mekanizmin e transmetimit të ndikimit të instrumentit makroprudencial dhe për të përmirësuar çdo fazë të ciklit të zbatimit të politikës makroprudenciale. Si pjesë e procesit do të vlerësohet shkalla e arritjes së objektivave, mënyra e ndikimit të instrumentit dhe nëse gjatë zbatimit të tij janë identifikuar efekte anësore të pasyнуara duke përfshirë edhe veprime për shmangjen e tij.

F. INSTRUMENTET MAKROPRUDENCIALE

(19) Instrumentet makroprudenciale mund të grupohen si në vijim:

- a) kryesisht për dimensionin ciklik të rrezikut sistematik, ku përfshihen:
- instrumentet me bazë kapitalin e përgjithshëm, të cilat synojnë rritjen e rezistencës së sektorit bankar dhe ruajtjen e ofertës së kredisë edhe në kushte të pafavorshme ekonomike. Në këto instrumente, përfshihen kërkesat për rezerva kundërciklike të kapitalit, provigjionimi dinamik, vendosja e kufizimit të sipërm për nivelin e huamarrjes në banka, kërkesat në kapital që burojnë nga ushtrimet e provës së rezistencës mbështetur në lëvizjen e treguesve makroekonomikë;*
 - instrumentet me bazë kapitalin sektorial dhe aktivet, të cilat përdoren në rastet kur dobësitë burojnë nga kreditimi i sektorëve të caktuar dhe rënia e standardeve për kreditim. Në këtë rast, kërkesat për kapital të ekspozimeve në atë sektor apo vendosja e kufirit të poshtëm për koeficientët e rrezikut, ndihmojnë në forcimin e rezistencës së kredihënësit. Vendosja e kufizimeve sasiore për ekspozime në sektorë të caktuar, siç është huadhënia në valutë për bizneset, mund të shërbejnë për të kontrolluar ekspozimet e tepërta në këto segmente me rrezik të lartë. Kufizimet mbi kredinë, siç janë nivelet maksimale për raportin "vlera e huasë/vlera e kolateralit" (loan-to-value, LTV), për raportin "shërbimi i borxhit/të ardhura" (debt service-to-income,*

DSTI), ose për raportin "vlera e huasë/të ardhura" (loan-to-income, LTI), synojnë fillimisht të forcojnë qëndrueshmërinë e huamarrësve ndaj goditjeve të pafavorshme në çmimin e aktiveve dhe tek të ardhurat, dhe në mënyrë të tërthortë ndikojnë pozitivisht edhe mbi qëndrueshmërinë e kredidhënësve. Këto janë kryesisht të drejtuara për kredinë hipotekare, por mund të përdoren edhe për segmente të tjera të kredisë siç janë ajo konsumatore, për pronat tregtare ose për sektorin e biznesit. Është provuar që këto instrumente kanë një ndikim relativisht të fortë ndaj vëllimit të kredisë, ndaj ato ndihmojnë në zbutjen e lidhjes prociklike midis çmimit të aktiveve dhe kredisë;

iii. instrumente të likuiditetit, që synojnë të adresojnë akumulimin e rreziqeve të likuiditetit apo të kursit të këmbimit që burojnë nga rritja e shpejtë e kreditimit. Këtu mund të përfshihen instrumente që synojnë zgjerimin e stokut të aktiveve me likuiditet të lartë, siç janë kërkesat e diferencuara të rezervës së detyrueshme, raporti i mbulimit të likuiditetit (Liquidity Coverage Ratio–LCR), instrumente që adresojnë mospërputhjet në maturim si raporti i financimit bazë (core funding ratio), instrumente me bazë çmimin si vendosja e një tarife për format e financimit me volatilitet të lartë, dhe instrumente të tjera si vendosja e një kufiri të sipërm për raportin "kredi/depozita";

b) kryesisht për dimensionin strukturor të rrezikut sistematik, ku përfshihen:

iv. instrumente për institucionet dhe infrastrukturën me rëndësi sistemike, të cilat përdoren për të forcuar rezistencën e institucioneve, dështimi i të cilave mund të ketë pasoja sistemike. Në këto instrumente përfshihen kërkesat për rezerva më të larta kapitali (systemic risk buffer) për bankat, ndryshimi i koeficientëve të rrezikut dhe vendosja e kufizimeve sasiore në ekspozime, për të ulur mundësitë e përcjelljes së rrezikut (contagion), dhe për të dekurajuar krijimin e ekspozimeve të mëdha tek këto institucione ose brenda sistemit financiar në përgjithësi. Gjithashtu, masa të ngjashme mund të përdoren për të forcuar rezistencën dhe rimëkëmbjen e infrastrukturës që lidhet me pagesat apo me sistemet e qendëruara të shlyerjeve.

(20) Në varësi të objektivit të ndërmjetëm të politikës makroprudenciale, përzgjidhet instrumenti makroprudencial më i përshtatshëm. Në Tabelën 2, tregohet një listë joshteruese e instrumenteve që mund të përdoren. Një instrument mund të përdoret për arritjen e më shumë se një objektivi të ndërmjetëm dhe për arritjen e secilit objektiv, instrumentet mund të përdoren më vete ose të kombinuara. Banka e Shqipërisë përcakton mënyrën e zbatimit të çdo instrumenti, duke përfshirë momentin e zbatimit dhe kufijtë sasiore të tij.

Tabela 2: Instrumente të mundshme për përmbushjen e objektivave të ndërmjetëm

Objekti i ndërmjetëm	Instrumentet	Kanalet e transmetimit
Zbutja dhe parandalimi i rritjes së shpejtë të kreditimit dhe të borxhmarrjes	Vendosja e rezervave të kapitalit kundërciklik; Ndryshimi i koeficientëve të rrezikut për aktivet me rrezik; Kufizime në: - raportin "vlera e huasë / vlera e kolateralit"; - raportin "vlera e huasë / të ardhura"; - raportin "shërbimi i borxhit / të ardhura"; Vendosja e rezervave të kapitalit për rrezikun sistematik Vendosja e raportit të borxhmarrjes	Rrit rezistencën e bankave; mund të ulë normën e rritjes së kredisë për shkak të kostove më të larta të financimit; Kufizon rritjen e tepërt të kredisë (edhe atë sektoriale), duke parandaluar rreziqet; rrit kapacitetin e bankave për të përthithur humbjet; Cakton kufizime të drejtpërdrejta në kreditim; forcon rezistencën e huamarrësve (ul probabilitetin e dështimit) dhe të bankave (ul madhësinë e humbjes në rast dështimi), zbut prociklikalitetin në kredinë për pasuri të paluajtshme; kufizimet përdoren edhe për të zbutur rritjen e shpejtë të kredisë konsumatore, për shembull kredinë për automjete ose atë të financuar me kartë krediti; Rrit kapacitetin e bankave për të përthithur humbjet; mund të ndikojë në ecurinë e ciklit financiar përmes rritjes së kostos së financimit; Kufizon borxhmarrjen e paqëndrueshme në banka; vepron si mekanizëm sigurie ndaj vështirësisë në vlerësimin e aktiveve me rrezik.
Zbutja dhe parandalimi i mospërputhjeve të tepërta në maturime dhe i mungesës së likuiditetit në treg	Ndryshimi i normës së rezervës së detyrueshme* dhe i mënyrës së zbatimit të saj; Ndryshimi i vlerës minimale dhe përbërjes së aktiveve likuide; Kufizime në raportin "kredi/depozita"; Përshtatja e raporteve të "mbulimit të likuiditetit" (LCR) dhe "financimit neto të qëndrueshëm" (NSFR)	Rrit rezistencën e bankave dhe përmirëson përbërjen e aktiveve likuide, edhe sipas valutave; Kufizon mospërputhjen në maturime; kufizon përdorimin e formave të paqëndrueshme të financimit; Forcon bazën e financimit të bankave, ndaj nivelit të stresuar të flukseve dalëse; mund të ndikojë në ciklin financiar nëse kërkesat shkaktajnë nevojën për t'u zhvendosur në aktive likuide.
Kufizimi i përqendrimeve të drejtpërdrejta dhe të tërthorta të ekspozimeve	Vendosja e rezervave të kapitalit për rrezikun sistematik Vendosja e kufizimeve ose kërkesave për kapital për ekspozimet e mëdha (sipas kundërpalës, sektorit, valutës, hapësirës gjeografike)	Rrit kapacitetin e bankave për të përthithur humbjet; rrit koston e financimit dhe kufizon përqendrimet Rrit rezistencën e bankave ndaj rrezikut (forcon kapacitetet e tyre për të përballuar humbjet).
Kufizimi i sipërmarrjes së tepërt të rrezikut nga institucionet financiare me rëndësi sistemike	Vendosja e rezervave të kapitalit për bankat me rëndësi sistemike; Vendosja e kërkesave më specifike për rrezikun e likuiditetit	Ul probabilitetin dhe madhësinë e ndikimit të dështimit të bankave me rëndësi sistemike; forcon rezistencën e bankave
Sigurimi i qëndrueshmërisë së infrastrukturës financiare	Përdorimi i proceseve dhe instrumenteve që ulin rrezikun e kreditit, të likuiditetit dhe të operacionalit.	Rrisin qëndrueshmërinë e infrastrukturës, mundësojnë operimin e saj me eficiencë

* Rezerva e detyrueshme është një instrument që tradicionalisht është përdorur për qëllime të politikës monetare. Për shkak të ndikimit që jep në uljen e rrezikut të likuiditetit dhe përmirësimin e rezistencës së sektorit bankar, në këtë rast është përfshirë si instrument i politikës makroprudenciale.

21) Për zbatimin e instrumenteve makroprudenciale, krahas përgatitjes së kërkesave ligjore dhe akteve të tjera nënligjore, Banka e Shqipërisë i kushton rëndësi edhe procesit të komunikimit publik dhe jopublik. Përmes tij do të synohet të tërhiqet vëmendja e pjesëmarrësve të tregut lidhur me zhvillimet apo dobësitë në sistemin financiar, duke influencuar në mënyrë të tërthortë vendimmarrjen e tyre. Nëpërmjet komunikimit, do të forcohet mënyra e transmetimit të ndikimit të çdo instrumenti makroprudencial.

G. BASHKËPUNIMI

(22) Politika makroprudenciale është e lidhur ngushtë me politika të fushave të tjera si ajo monetare, e mbikëqyrjes mikroprudenciale, fiskale, e administrimit të krizave financiare, dhe ajo mund të ketë ndikim ose të ndikohet në nivel ndërkuftar. Kjo do të thotë që politika makroprudenciale, e vetme dhe përmes instrumenteve që disponon Banka e Shqipërisë, mund të mos jetë e mjaftueshme për të arritur objektivin e stabilitetit financiar, nëse në këtë drejtim nuk kontribuojnë edhe politikat e tjera. Në mënyrë të ngjashme, marrja e masave makroprudenciale mund të ndihmojë për të adresuar disbalancat e gjeneruara nga politikat e tjera ekonomike dhe financiare. Kjo marrëdhënie tregon rëndësinë që ka bashkëpunimi dhe koordinimi i qëndrueshëm mes politikave të ndryshme në zbatimin e politikës makroprudenciale dhe në përmbushjen e objektivit të saj final. Ky bashkëpunim mund të ndodhë në nivel institucional, kombëtar dhe ndërkombëtar.

(23) Në nivel institucional, Banka e Shqipërisë do të kujdeset që në përputhje me hierarkinë ligjore të objektivave lidhur me politikat dhe funksionet që zbaton, të sigurojë sinergjitë maksimale mes tyre. Për këtë qëllim, organizimi i strukturës së brendshme institucionale do të mbështesë përcaktimin e saktë të përgjegjësive në çdo fazë të hartimit dhe zbatimit të politikave, dhe do të nxisë shkëmbimin e rregullt dhe në kohën e duhur të informacionit dhe të vlerësimeve kritike. Është e pritshme që në vijim të këtij procesi, vendimmarrja finale e Bankës së Shqipërisë të jetë e informuar, dhe të reflektojë kontributin që politikat që zbaton institucioni japin në mbështetje të njëra-tjetrës.

(24) Në nivel kombëtar, Banka e Shqipërisë, ndonëse është drejtpërdrejt përgjegjëse për politikën monetare, mbikëqyrjen mikroprudenciale dhe zgjidhjen e bankave, bashkëpunon me Ministrinë e Financave, Autoritetin e Mbikëqyrjes Financiare dhe Agjencinë e Sigurimit të Depozitave, jo vetëm në kuadër të kërkesave ligjore por edhe me një qëllim më të përgjithshëm për të rritur efektivitetin e politikave të saj. Bashkëpunimi, krahas marrëdhënies dypalëshe, realizohet edhe nëpërmjet përfaqësimit të këtyre institucioneve në Grupin Këshillimor të Stabilitetit Financiar (GKSF). Në takimet e GKSF-së, pjesëmarrësit

diskutojnë vlerësimet mbi stabilitetin financiar dhe rreziqet përkatëse, si edhe shkëmbejnë informacion mbi çështje të politikave respektive që kanë ndikim mbi stabilitetin financiar. Ky forum shërben si një platformë e përshtatshme për të diskutuar, për të vlerësuar ndikimin dhe për të koordinuar qëndrimet, lidhur me veprimet ose çështje të tjera të politikës makroprudenciale. Në mënyrë që të përshtatë fushën e zbatimit të politikës makroprudenciale në vijim të vlerësimeve për shtrirjen e rrezikut sistematik, Banka e Shqipërisë do të nxisë realizimin e marrëveshjeve të bashkëpunimit me agjenci të tjera rregullatore, përmes të cilave kërkohet kontributi i tyre në marrjen e masave për zbutjen e rrezikut në segmentet e sistemit financiar që ato mbikëqyrin drejtpërsëdrejti. Banka e Shqipërisë do të komunikojë edhe me industrinë bankare rreth qëndrimeve dhe instrumenteve të saj të politikës makroprudenciale, për efekt të vlerësimit të rreziqeve, kalibrimit të instrumenteve dhe zbatimit me efektivitet të tyre.

- (25) Në nivel ndërkombëtar, origjina e bankave, pesha e tyre në grupin bankar si edhe pesha e tyre në sektorin bankar në Shqipëri, përcakton edhe nevojën e bashkëpunimit ndërkufitar. Në sektorin bankar shqiptar, aktualisht bankat me origjinë nga Bashkimi Evropian zënë më shumë se gjysmën e totalit të aktiveve të sektorit bankar dhe kontribuojnë me një vlerë të ngjashme në ndërmjetësimin financiar. Në përputhje me nevojat, si edhe me hapësirat që ekzistojnë në përcaktimet ligjore në juridiksionet përkatëse, Banka e Shqipërisë do të kërkojë bashkëpunimin me autoritetet përkatëse makroprudenciale evropiane. Këto hapësira pritet të zgjerohen dhe të rrisin detyrimet e palëve, përgjatë përparimit të Shqipërisë në procesin e integritimit në Bashkimin Evropian. Parimet e interesit të dyanshëm dhe përcaktimet ligjore, do të orientojnë edhe mundësinë e bashkëpunimit me autoritete të tjera të huaja në kuadër të zbatimit të politikës makroprudenciale.

Komunikimi publik për politikën makroprudenciale

- (26) Komunikimi publik rreth politikës makroprudenciale (komunikimi makroprudencial), informon publikun për punën e Bankës së Shqipërisë në këtë drejtim dhe përfaqëson një kontribut të rëndësishëm në ruajtjen e stabilitetit financiar pasi ka fuqinë të ndikojë qëndrimet e pjesëmarrësve të tregut dhe të përmirësojë disiplinën në treg. Përmes komunikimit makroprudencial, Banka e Shqipërisë ndihmon në përmbushjen e standardit të përgjegjshmërisë në ushtrimin e kompetencave të saj, duke informuar mbi veprimet e politikës makroprudenciale dhe argumentimin e tyre, si edhe duke kontribuar në vetëdijen e publikut për vlerësimin realist të rreziqeve financiare.

(27) Komunikimi makroprudencial, si rregull do të mbulojë këto pjesë:

- Organizimin e politikës makroprudenciale;
- Vlerësimin e rrezikut sistemik;
- instrumentet makroprudenciale dhe veprimet e ndërmarra.

Tabela 3: Komunikimi publik i politikës makroprudenciale

Organizimi i politikës makroprudenciale	Vlerësimi i rrezikut sistemik	Masat makroprudenciale
Mandati	Rreziqet e identifikuara dhe vlerësimi për rëndësinë e tyre	Lloji i çdo mase
Objektivat	Treguesit	Nevoja dhe niveli i çdo mase
Procesi i vendimmarrjes		Fusha e zbatimit
Instrumentet e disponueshme		Data e zbatimit

(28) Banka e Shqipërisë do të informojë rregullisht publikun rreth vlerësimeve dhe veprimeve të saj në kuadër të stabilitetit financiar dhe politikës makroprudenciale. Më konkretisht, kjo do të realizohet përmes publikimit të Raportit të Stabilitetit Financiar dhe raporteve të tjera periodike, vlerësimeve të Guvernatorit gjatë dhënies së informacionit në Kuvendin e Shqipërisë dhe komunikimeve të tjera zyrtare, vlerësimeve të posaçme për ecurinë e rreziqeve sistemike në sistemin financiar dhe materialeve metodologjike për përdorimin e instrumenteve të politikës makroprudenciale të nevojshme për zbutjen e këtyre rreziqeve sistemike, njoftimeve për shtyp, si edhe fjalimeve apo prezantimeve të përfaqësuesve të institucionit. Ndërmjet formave të larmishme që mund të përdoren, platforma kryesore e komunikimit makroprudencial të Bankës së Shqipërisë do të jetë faqja e saj në internet.

(29) Në komunikimin makroprudencial, ashtu si edhe në komunikimin e politikave të tjera që ndjek, Banka e Shqipërisë do të ruajë në çdo rast besueshmërinë. Për këtë qëllim dhe duke konsideruar parësore ruajtjen e stabilitetit financiar, Banka e Shqipërisë do të bëjë çdo përpjekje që komunikimi makroprudencial të jetë sa më i hapur dhe i qartë, i arsyetuar dhe në kohën e duhur, mbështetur në informacionin më të plotë që disponohet.

